

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum II. Licet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

CAPITVLVM I.

eodem Titulo in sexto.

Suscepti.

PARAPHRASIS.

Præfatur Clemens III. susceptum curæ pastoralis officium exposcere, ut ob animarum salutem nova quandoque jura edat, aut vetera renovet: cum itaque per Sedem Apostolicam in *c. de Monachis 12. hoc. iii.* statutum fuerit, ut Episcopi neminem à Religiosis præsentatum Clericum, ad Ecclesiam parochialem recipiant, nisi tantam ejus reddituum portionem coram ipsis assignent, ut inde jura Episcopalia solvere, & congruam sustentationem habere possit: at verò regulares quidam exempti, quibus jus competit præsentandi, ad Ecclesias parochiales, tantos inde redditus percipiant, ut ex residuo Presbyter commodè sustentari, & jura Episcopo solvere, aliâque onera præstare non possit, idcirco contingere soleat, ut personæ idoneæ non reperiantur, quæ hujusmodi Ecclesias recipere velint, atque minùs idoneis personis conferri debeant, cum animarum periculo; huic rei remedium afferre volens Papa, suprà dictam constitutionem *c. de Monachis* ab omnibus tam exemptis, quàm non exemptis Religiosis, aliisque patronis Ecclesiarum Parochialium observandam esse statuit, contrariâ consuetudine non obstante.

SUMMARIUM.

1. Priùs quàm admittatur ab Episcopo præsentatus, debet Patronus tunc, si redditus Ecclesia habeat, portionem congruam designasse præsentato.
2. Neque potest ulla consuetudine introduci, ut redditus Ecclesia in defectu congruæ sustentationis pro beneficiato alius percipiat.

Notandum primò. Diæcesanus Episcopus non debet præsentatum ad be-

neficium *ca. in i.* instituere, imò nec præsentationem admittere, nisi priùs Patronus præsentans, si is Ecclesie redditus percipere soleat, congruam portionem designarit; idemque dicendum, si Parochus aliò discessurus, vel religionem ingressurus, Vicarium Episcopo statuat, quòd eum priùs approbare non debet, quàm congrua portio designata sit.

Notandum secundò. Nullâ consuetudine introduci potest, ut redditus parochiales aliò deriventur, & Presbytero curato sustentatio sufficiens non præbeatur; id enim Ecclesie noxium est, atque juri naturali, ac divino repugnat, si is, qui altari servit, de altari non vivat.

CAPITVLVM II.

Licet.

PARAPHRASIS.

plena dispositio de Ecclesiis, dignitatibus, personatibus, & aliis omnibus Ecclesiasticis beneficiis ad Romanum Pontificem spectat, quam ob rem non solùm ea, cum vacant, de jure conferre potest, sed etiam in vacaturis jus expectativæ tribuere. Veruntamen collatio Ecclesiarum, personatum, dignitatum, & beneficiorum apud Sedem Apostolicam vacantium, ex antiqua consuetudine Romano Pontifici specialiùs reservata est. Hanc itaque reservationem beneficiorum, in curia Romana vacantium, confirmare volens Clemens III. decernit, ut Ecclesie, dignitates, personatus, & beneficia, quæ in curia, seu apud Sedem Apostolicam, in posterum vacaverint, præter Pontificem Romanum, ab alio nemine quacunque autoritate, seu conferendi potestate munitus sit, sive ex jure ordinario eligendi, conferendi, aut providendi, sive ex literis ipsi super provisione facienda destinatis, seu ex generalibus, seu specialibus, aut sub quacunque verborum forma conceptæ sint (præterquam si specialis & expressa facultas de

Q

con-

conferendis beneficiis in curia vacantibus ab ipso Papa alicui tributa fuerit) conferant; & si secus à quopiam actum, vel intentatum fuerit, id irritum, & inane erit.

SUMMARIUM.

1. Plena de omnibus vacantibus beneficijs Ecclesiasticis dispositio est penes Pontificem.
2. Ita ut illi etiam de jure competat dare gratiam expectativam ad beneficia.
3. Et in conferendis beneficijs quibus-
emque, cum alijs inferioribus collatoribus concurrat, ita ut detur locus preventioni.
4. Nisi beneficia talia specialiter Romano Pontifici sint reservata.
5. Quibus reservationibus locus etiam hodie est, ubi non contradicunt specialia concordata, qualia habent Germani.
6. Stantibus tamen concordatis, suum adhuc locum in certis casibus habent reservationes.
7. Etiam in casu, quo Canonicus v. g. vel Decanus, in Episcopum eligitur, ita ut in tali casu beneficia prius habita censeantur in curia vacare, & juxta probabilem sententiam resignationi talis beneficij, etiam ante confirmationem, & possessionem obtentam, non detur locus.
8. Probabilius tamen est, quod ea beneficia in Germania, qua ob delictum, ipso jure, vacant, non sint reservata Pontifici.
9. Sicuti etiam valde probabilis est, & non damnanda praxis, qua Canonici v. g. vel Decani Ecclesiarum Cathedralium, in Episcopum electi, ante confirmationem, & possessionem obtentam, sua beneficia resignant.
10. Sub generali tamen concessione conferendi beneficia, non comprehenduntur beneficia reservata; de precibus

tamen primarijs Imperatoris aliter in casibus quibusdam sentiendum.

Notandum primò. Plena de omnibus Ecclesiasticis vacantibus beneficijs dispositio, atque ordinatio ad Romanum Pontificem spectat. Idem habetur in Clement. 1. ut lite pendente &c. ad quem, Romanum Pontificem, Ecclesiarum, dignitatum, aliorumque beneficiorum, plena, & libera dispositio ex potestatis plenitudine, noscitur pertinere. Ratio est, quia si beneficia vacent, nemo in eis jus habet, propterea dicuntur vacare de jure, consequenter redeunt ad Ecclesiam, sicuti omnia vacantia Ecclesiastica jura, & bona. L. 1. C. de bonis vacantibus, atque eorundem provisio, seu ordinatio ad eos pertinet, qui Ecclesie præsumunt, qualis in primis est Romanus Pontifex, tanquam Generalis Ecclesiarum omnium Episcopus, & Bonorum Ecclesiasticorum dispensator, à quo & alij Episcopi potestatem, beneficia & jura vacantia providendi, & dispensandi acceperunt, cum subordinatione ad Apostolicam Sedem c. qui se 12. causa 2. q. 6. Videri potest Flamin. de resignat. lib. 1. q. 10. n. 47. Secus de beneficijs p. 2. q. 22. n. 3. Aeneas de falcomb. de reservationib. præludio 2. ubi ait, quod Papa solus sit Ordinarius Ordinarium, & omnium beneficiorum collator.

Notandum secundò. Proprium est Romano Pontificis, neque alteri competit, dare gratiam expectativam ad beneficium proximè vacaturum, sicuti docui lib. 4. tract. 2. c. 10. n. 2. idemque sentiendum de Coadjutoria perpetua, seu cum jure succedendi, cum sit generalis regula Canonica c. 2. de concessione præbende; quod beneficia, antequam vacent, conferri, aut promitti non possunt, excepta plenitudine potestatis papalis, juxta c. proposuit 4. dist. titulo. Porro in Concordatis Germaniæ, de quibus paulò post dicam, continentur, quod Papa gratijs expectativis, Ordinarium aliorumque collatorum provisiones, & collationes impedire nolit. Excipiuntur

nam tamen preces primariæ Romani Imperatoris, quæ & ipsæ reservationes quædam pontificiæ sunt, & non tantum de vacantibus, sed etiam proximè vacaturis beneficijs dari possunt, sicuti docui eodem tract. 2. c. II. n. 3.

Notandum tertio. Papa in conferendis beneficijs quibuscunque cum alijs inferioribus collatoribus concurrat, ita ut si beneficium, vacet in Diocesi N. non tantum Episcopus, alijsve ordinarius collator illud conferre possit, sed etiam Pontifex; nam sicuti Papa cum Episcopis in jurisdictione concurrat juxta cit. c. 12. qui se. ita etiam in conferendi potestate. Etenim in Successoribus S. Petri Ecclesiastica jurisdictione, & Ecclesias ordinandi potestas, tanquam in capite, & scaturigine residet, in alijs verò Prælatibus secundum communicationem, & derivationem, tanquam in membris. Hinc sequitur, quod inter Pontificem, & inferiorem collatorem datur locus præventioni, ita ut, qui prior contulerit, ejus collatio rata sit. Sicuti explicavi in n. c. 10. n. 2.

Veruntamen ex antiquissima consuetudine Romanus Papa multa beneficia sibi reservat, seu collationi suæ propria facit, uti videri potest in Extravagante Ad regimen de præbendis, & in regulis Cancellariæ, prout ea breviter numeravi cit. tract. 2. c. II. Causæ reservandi hæc solent afferri. Prima. Quia potestas vacantia beneficia conferendi originaliter est à Romano Pontifice, ut supra dixi, & habetur in c. 1. dist. 22. Igitur, qui alijs potestatem largitur, sibi ipsi ampliores reservat, c. 1. dist. 14. §. nos igitur infra hoc tit. Ita loco allegato notavit Flamin. Alteram tradit Gl. in Extrav. Execrabilis hoc tit. inter Extravag. Ioan. 22. V. reservamus, quia ad Papam tanquam omnium Christianorum, & specialiter Clericorum patrem pertinet, ut de Ecclesia bene meritos remuneret, eorum preces pro se, vel alijs interpositas admittat, Clericis indigentibus subveniat, Uno verbo ad ipsum pertinet, ut

erga omnes se liberalem, ac munificum exhibeat, & ideo vacantium beneficiorum, tanquam bonorum communium dispensatio, & provisio ipsi optimè convenit. Tertia est apud Less. de justitia c. 34. n. 48. Cokier in regulam 8. Cancellariæ. n. 9. ut Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum in toto orbe existentium major sit communicatio, & conjunctio cum Ecclesia Romana, omnium aliarum Ecclesiarum Matre, si ab ea non tantum in spiritualibus juribus, sed etiam in temporalibus beneficiorum proventibus dependeant, & influxum accipiant.

Porro hæc Pontificiæ reservationes efficiunt, ut spectato hodierno jure, maxime Germaniæ nostræ Concordatis, inter Nicolaum V. Papam, & Fridericum III. editis, anno 1448. in Bulla, quæ incipit ad Saevitiam, concursui, aut præventioni ordinariè locus non sit, prout notavit Cokier in Reg. 8. n. 17. Vel enim beneficium Papæ reservatum est, & tunc alius præter ipsum conferre non potest; vel non est Papæ reservatum, sed ad inferiores pertinet, videlicet, quæ dignitates, & beneficia cum cura, aut sine cura vacant in mensibus alternis numerum parem habentibus, videlicet Februario, Aprili, Sextili, Augusto, Octobri, Decembri, horum enim collatio, seu provisio Ordinarijs locorum relinquatur, secundum Reg. novam Cancellariæ apud Garz. p. 5. c. 1. n. 438. Cokier Reg. 8. & Germaniæ concordata §. de ceteris. In his itaque Pontifex se non intromittit, sed liberum cursum ordinarijs particularibus collatoribus relinquit, salvis tamen reservationibus Extravagantis Ad regimen Benedicti XII. salvis item regulis Cancellariæ, quatenus ex Germaniæ concordatis contrariæ non sunt.

Duo hæc explicari debent. Primum est, quod dixerim, ordinariè locum non esse concursui, & præventioni: potest enim esse locus in certo casu, si quidem per Germaniæ concordata, juncta declaratione Gregorij XIII. in Bulla, quæ incipit: Qui in

Ecclesiam. Si vacante per obitum beneficio, illud Papa non conferat, intra tres menses numerandos à die, in qua vacatio cognita est in loco beneficij, tunc redit jus conferendi beneficium ad pristinum concursum, ita ut locus sit præventioni, id est, si Papa sive Episcopus, alijsve collator præveniat conferendo, ejus collatio rata sit, prout videre est apud *Georg. Branden in concordata Germania q. 6. in fin.*

Alterum, cur adjurxerim verba illa, *salvis tamen reservationibus &c.* quia per concordata non omnes beneficiorum reservationes papales sublatae sunt, sed ea tantum, quibus concordata specialiter & expressè derogant, alijs in suo vigore manentibus. Exempli causa: Episcopatus, Monasteria, & Prælatuæ aliæ, Pontifici reservantur per *Extrav. ad regimen.* huic autem reservationi derogant concordata Germaniæ, quatenus decernunt, ut Episcopatus, & Monasteria per electionem provideantur, & confirmatio, si Ecclesiæ Sedi Apostolicæ subjiciantur, (cujusmodi sunt Episcopatus plerique, & quædam Monasteria) à Pontifice petatur secundum constitutionem *Nicolai III. in c. cupientes 16. de electione in 6.* Sin autem Ecclesiæ vel beneficia electiva Sedi Apostolicæ immediate non sint subjecta, confirmatio ab eo, ad quem pertinet, petatur. Hoc tamen nihil obstante, si Episcopatus aut Prælatuæ aliqua in Curia vacet per obitum Episcopi, alteriusve Prælati, libera provisio à Pontifice fieri solet, propter *Extravag. Ad regimen,* cui per concordata derogatum non est, uti videre licet apud *Branden. q. 6. n. 5.* Deinde si Episcopus alijsve Prælati (loquimur autem hic de sæcularibus, & regularibus) etiam extra curiam mortuus Cardinalis sit, Capitulum eligere non potest, sed libera provisio ad Papam pertinet vigore dictæ *Extravagantis,* in qua reservantur Papæ Episcopatus, aliæque Prælatuæ, ac alia beneficia vacantia per obitum Cardinalis, alteriusque officialis Sedis Romanz.

Ulteriùs. Si Canonicus aut Decanus Ecclesiæ Cathedralis in Episcopum eligatur, ejus Decanatus, & alia beneficia vacant in curia, seu Pontifici reservata sunt, juxta *eandem Extrav. Ad regimen,* ubi dicitur, quòd Monasteria, Decanatus, dignitates, etiam si electivæ sint, aliæque beneficia omnia, cum cura, & sine cura vacant per promotionem à Sede Apostolica factam ad Ecclesiarum Cathedralium, & Monasteriorum regimina seu Prælaturas. Verumtamen vacatio non inducitur, antequam electus confirmationem possessionemque acceperit. Hinc quæstio exurgit, num v. g. Decanus aut Præpositus postquam in Episcopum electus est, sed nondum confirmationem à Sede Apostolica accepit, Præposituram aut Decanatum Capitulo Cathedrali resignare possit. Ita affirmat *Flamin. lib. 3. q. 6. in fine.* & secundum hanc sententiam non rarò tales resignationes in Germania factæ sunt. Sed negativam partem in causa Præposituræ Paderbornensis Rota Romana, iterata rei discussione, decidit anno 1588. sicuti refert, & sequitur *Branden q. 7. c. 9. Cockier in rog. 24.* qui hanc sententiam probant ex eadem regula, in qua decernitur, irritas esse resignationes, ac permutationes beneficiorum, quæ à promovendis fiunt ante promotionem, eò quòd tales resignationes fiant in fraudem, ut Pontifex confirmationem, seu promotionem faciens, non reperiat beneficia promotorum, quæ conferat: hæc autem regula rectè consistit cum concordatis, quia est declarativa *Extravag. Ad regimen,* & idè sequitur naturam ejus, quare sicuti *Extravagans* consistit cum concordatis, imò ijs inserta est, ita etiam regula consistere debet, sicuti etiam *Flamin. ratiocinatur eadem q. 6. n. 87.* quid de hac re sentiam, postea dicam.

Alia quæstio est, num ea beneficia Germaniæ Papæ reserventur, quæ ipso jure vacant ob delictum, cui talis poena annexa est, v. g. hæresis, c. *ad abolendam 9. §. presentis. de hæreticis vel simonia argum. c. sicut. 4. c. 40.*

de hoc 11. de simonia. Affirmat *Branden* q. 10. *Cokier Reg. 8. Gl. 7. n. 19.* esse reservata, tamen declaratio incurset penam ab Ordinario fiat, & in mense Ordinarij. Probant; quia in concordatis expressum est, ut ea beneficia sint reservata, quæ depositione, vel privatione facta per Sedem Apostolicam vacent. 2. Quia Nicolaus III. non ita concordata edidisse censendus est, ut sibi, aut successoribus potestatem ademerit, non vos casus in posterum, non obstantibus concordatis, introducendi, in quibus beneficia Sedi reserventur, cum itaque Pius V. Bulla 29. beneficia vacantia propter hæresin sibi reservaverit, existimandum est, hanc reservationem etiam ad Germaniam extendi.

Contrariam sententiam probabiliter docet *Grannius de reservationibus q. 99.*; quia Pontifex concordatis derogare censendus non est, nisi sufficienter exprimat, partim quia favorabilia sunt, quippe beneficij non meri, sed in pactum seu conventionem quandam transeuntis vim obtinentia; partim quia Jus speciale continent, & idem per generalem constitutionem ei non derogatur, nam species generi derogat, sive ea antecedat, sive sequatur, c. 1. de rescriptis, juncta *Gloss. V. mandatum*, & per generalem constitutionem non tollitur privilegium speciale, prout videre est apud *Gabrielium de legibus con. 1. Gl. in L. 3. c. de silentiarijs lib. 12.*

Ad primum argumentum Georgij Branden Resp. ad privationem actualiter contrahendam ob crimen opus esse sententiâ judicis, cum alioquin non excidat aliquis jure beneficij, nec in conscientia foro illud dimittere cogatur, si à crimine abstinere velit, & super irregularitate, si fortè eam contraxit, dispensationem impetrare, prout docet *lib. 1. tract. 4. c. 15. n. 6. & tract. 5. p. 3. c. 5. n. 2. & lib. 4. tract. ult. n. 74.* ex quibus patebit, non esse veram regulam, quæ traditur à *Branden q. 5. n. 10.* quod ipso jure privatus in conscientia foro beneficium dimittere debet. Ex quo sequitur,

si Clericus ob hæresis crimen beneficij suis privetur, ac deponatur ab Ordinario suo, locum non esse *Extravaganti Ad regimen*, quasi per Apostolicam auctoritatem privatus, & beneficia ejus apud Sedem seu in Curia vacare censentur. Ad secundum Resp. eo argumento tantum ostendi, quod Pontifex per Bullas & Regulas posterius editas Concordatis, absolute loquendo, derogare possit, non autem quod velit, nisi id speciatim exprimat.

Hinc patet, quid ad priorem questionem respondendum sit; videlicet esse probabilem sententiam Flamini, nec damnandam eam praxin Ecclesiarum, quæ Decani, v. g. in Episcopum electi, resignationem accipiunt, si bono fine id faciant, videlicet ut mox ad electionem idoneæ personæ accedere possint, quæ Decani officia præstet, si quidem in nostrâ Germaniâ Cathedralibus Ecclesijs mox, qui eligitur in Episcopalem aulam assumptus, & in quibusdam locis etiam administrationem arripens, juxta c. nihil 44. de electione, munera Decani commode obire non potest. Probat hanc Responsio partim ex eo, quia Regula illa 24. quæ post Concordata Germania ab *Innocentio VIII.* edita est, *Extravaganti Ad regimen* aliquid novi adjicit, & idem merito declarativa non est, argum. eorum, quæ tradit *Gl. in Clement. V. collato ut lite pendente & c.* partim quia ex praxi apparet, regulam eam Innocentij in Germaniâ receptam non esse. Nec refert, quod *Branden q. 2. & seqq.* inculcat, cum primum Lex Pontificia Romæ publicata est, obligare omnes, qui ubique sunt, Christianos; ista enim universalis obligatio remota est, & in actu primo; ut autem in actu secundo omnes, & singulos comprehendat, plures condiciones requiruntur, de quibus latè dixi *lib. 1. tract. 4. c. 2. & 3.* & hanc partem idem tanquam probabilem defendo, ne scrupulus injiciatur ijs, qui in Ecclesijs Germaniâ dicto modo Decani constituti sunt; nam secundum rigidam Brandij sententiam eorum institutio irrita esset, nec tuti ipsi in conscientia,

entia forent, nisi novam provisionem obtinerent, sicuti ex hoc c. constat in fine.

10. Notandum quartò. Si cui generalis à Jure vel ab homine conferendi beneficia facultas concessa sit, tali facultate nunquam censentur comprehensa beneficia Sedi Apostolicæ reservata. Ita ex communi *Francus bic n. 3.* Quam ob rem nec Legatus à latere conferre ea potest teste *Gh. finali recepta in c. 1. de officio legati in 6.* At verò Romano Imperatori per Apostolicæ Sedis gratiam ex antiquissima consuetudine concessum est, ut in quavis Ecclesia, intra Romanum Imperium, personam aliquam idoneam, per Preces, quæ Primariæ dicuntur, offerre possit, cui beneficium qualecunque vacans, vel proximè vacaturum conferri debeat, non obstantibus reservationibus papalibus, ijs exceptis, quæ in *Extrav. Ad regimen continentur*, videlicet beneficia Cardinalium, & officialium Curia, ubicunque decedunt, eorum item beneficiariorum, qui aliunde, sujuscunque negotij causâ, ad Curiam veniunt, si in Curia, vel in accessu, aut reditu, intra duas diætas à Curia distantes moriantur; præterea beneficia, quæ vacant per privationem, depositionem, promotionem, alterius incompatibilis beneficii alienationem, si talis Privatio, Promotio aut Collatio beneficii per Sedem Apostolicam facta sit. Excipiuntur etiã Episcopatus, & dignitates, quæ post Episcopatum in Cathedralibus Ecclesijs majores, & quæ in Collegiatis principales sunt; hæc enim specialiter reservantur, ita ut sub precibus primarijs non comprehendantur.

Denique monendi sumus, quòd per preces primarias, seu Imperatorias nominatus ad beneficium, debeat illud intra mensem, numerandum à tempore, quo ipsi vacatio beneficii (intellige post obitum) nota fuit, acceptare, id est, declarare per se, vel alium mandatum ad id habentem, quod beneficium vigore precum Imperatoriarum petat. Et ideo rescriptum Imperatorium insinuare debet collatori v. g. Episcopo, vel Vicario ejus; item Capitulo (si collatio ad Capitu-

lum spectet) & quidem capitaliter congregato, cum singuli seorsim Capitulum non representent. Et ita docet *Rebuff. de nominationib. q. 14. n. 74. Coker in precibus primarijs s. 4. v. duxerunt acceptanda.*

CAPITVLVM III. Statutum.

PARAPHRASIS.

Gregorius X. in Concilio Lugdunensi Clementis IV. constitutionem præcedente Capitulo positam moderatur, ut non obstante, quòd beneficia in Curia vacant, Ordinarij eorum Collatores, ad collationem per se ipsos, vel si in remota Regione positi sint, per Vicarios suos generales, quibus specialiter commillum sit, procedere possint, si Papa intra mensem à die vacationis numerandum non contulerit.

SUMMARIUM.

1. Beneficium vacare in Curia, & apud Sedem Apostolicam unum & idem est.
2. Si tamen beneficium, quod in Curia vacat, non confert Pontifex, quavis nulla negligentia intervenit, potest illud conferre Ordinarius.
3. Neque tamen omne beneficium reservatum in Curia vacare censetur.
4. Sicuti juxta Extravagantes aliquæ censentur aliqua beneficia in Curia vacare, quorum tamen vacatio extra Curiam suum effectum sortita est.
5. Valde probabile est, hodie ad hoc locum esse huius Capituli, si tamen tamen non vacationis accipiendo.

Notandum primò. Idem est beneficium vacare in Curia, & vacare apud Sedem Apostolicam. Ita *Gh. bic V. in Curia*, & sumitur apertè ex hoc c. nam quòd Clemens Papa dixerat, vacare apud Sedem, Gregorius vacat vacationem in Curia, loquitur autem tantum de beneficijs reservatis Papæ, si enim